

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANKÖNYVEKBEN ELŐFORDULÓ SZAVAK KORPUSZÁRA ÉPÍTŐ SZÓKINCSMÉRŐ TESZT KIDOLGOZÁSA ÉS PILOT VIZSGÁLATA

T-6

Magyar Andrea*, **Habók Anita****, **Molnár Gyöngyvér****

*MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport

**Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: tankönyvi szókészlet; szókinccsmérő teszt; online mérőeszköz

Már a kezdő iskolás években jelentős különbségek mutatkoznak az olvasáshoz és szövegértéshez szükséges alapkészségekben (Nagy, 2012, Nagy et al., 2004). A nemzetközi összehasonlító vizsgálatok eredményei szerint egyre több olyan tanuló van, aki a 8. évfolyam végére sem éri el az olvasási képesség optimális szintjét, ami a mindennapi boldoguláshoz, illetve a továbbtanuláshoz szükséges (OECD, 2019). A sikeres tanulás alapja a tankönyvi szövegek értő olvasása, melynek egyik fontos feltétele az adott tantárgy szakszókinccsének birtoklása. A diákok ezen tudásának, képességének fejlesztéséhez nélkülözhetetlenek azok a mérőeszközök, amelyek megbízhatóan képesek diagnosztizálni azt, hogy az adott tanuló mennyire sajátította el az általános iskolai tankönyvekben előforduló szókinccset. A kutatás célja olyan, osztálytermi keretek között is használható online mérő- és fejlesztőeszköz kidolgozása volt, amely alkalmas az általános iskolai tankönyvekben előforduló szókészlet alapján a tanulók szókinccsének mérésére és fejlesztésére. A szókinccsmérő és szókinccset fejlesztő rendszer korpuszát az általános iskolai tankönyvjegyzéken szereplő tankönyvek szókészlete alkotta, melyhez 101 tankönyv teljes szóanyagát elemeztük, majd egy 13772 különböző szóból álló adatbázist építettünk fel. A rendszer alapját hazai és nemzetközi kutatásokban kidolgozott feladattípusok alkották. A jelen kutatásban a 2–5. évfolyamos tanulók mérésére kidolgozott feladatrendszer bemeneti tesztjét vettük fel (N = 150) egy tanítási órán az eDia-rendszeren keresztül. Négy különböző típusú, diszjunkt szókinccset mérő feladat és egy szövegértésbe ágyazott feladatsor alkotta a 75 itemű tesztet. A feladatok az egyszerű szófelismeréstől a szinonimakeresés és szójelentés-értelmezésig tartalmaztak különböző nehézségi szintű feladatokat. A feladatok CRB α és személyszeparációs reliabilitása megfelelő volt (CRB α = 0,90; EAP/PV = 0,91). A 2. és a 3. évfolyamos részminta átlaga nem különbözött szignifikánsan egymástól (M_2 = 53,9 %p, SD_2 = 13,9; M_3 = 54,5 %p, SD_3 = 12,7), ugyanígy a 4. és 5. évfolyamos tanulók átlagai sem (M_4 = 66,1 %p, SD_4 = 16,1; M_5 = 68,4 %p, SD_5 = 15,5), azonban a 2. és a 3. évfolyamosok eredményei szignifikánsan elkülönültek a 4. és az 5. évfolyamosokétól (F = 10,69, p < 0,01). A tesztben szereplő itemek nehézségi szintjének és a tanulók képesség-szintjének feltárására végzett Rasch-analízis megerősítette, hogy a teszt megfelelően működött, az alkalmazott feladattípusok megfelelőek voltak a különböző képességű tanulók számára, az itemek nehézségi szintje egyenletes eloszlást mutatott, és a teszt jól differenciált a tanulók között. Az itemek a képességskálát széles spektrumon fedték le. A program jelentősége, hogy hozzájárul a szókinccsfejlesztést igénylő diákok korai kiszűréséhez, és megmutatja, milyen mértékű fejlesztésre van szükségük a tankönyvi szövegeket illetően. A továbbiakban a fejlesztőprogram kidolgozása segítheti ezen tanulók felzárkózását, hogy sikeresek legyenek a tananyag feldolgozásában.

A kutatást az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázata (KOZOKT2021-16) és az OTKA K135727 projekt támogatta.